

Regeringens proposition

2004/05:97

Undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Prop.
2004/05:97

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 3 mars 2005

Bosse Ringholm

Pär Nuder
(Finansdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Den 16 december 2004 beslutade riksdagen att slopa arvs- och gåvoskatten från och med den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:25, bet. 2004/05:SkU18, rskr. 2004/05:134). Med anledning av händelserna i Sydostasien föreslås nu att det i en särskild lag införs ett undantag som innebär att arvs- och gåvoskatt inte skall tas ut i de fall skattskyldighet enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss inträtt under perioden från och med den 17 december 2004, dvs. dagen efter riksdagens beslut, till och med den 31 december 2004. När det gäller uttaget av arvs- och gåvoskatt innebär förslaget i sak detsamma som om de båda författningarna avskaffats från och med den 17 december 2004.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	3
2	Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt	4
3	Ärendet och dess beredning.....	5
4	Bakgrund	5
4.1	Upphävandet av lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt m.fl. författningar	5
4.2	Dispens från arvs- och gåvoskatt	5
4.3	Eftergift av arvsskatt	6
5	Förslag om undantag från arvs- och gåvoskatt.....	6
6	Finansiella konsekvenser.....	8
7	Författningskommentar	8
Bilaga 1	Promemorians lagförslag.....	10
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanser	11
Bilaga 3	Lagrådsremissens lagförslag	12
Bilaga 4	Lagrådets yttrande	13
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 2005	14

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2004/05:97

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt.

2 Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Prop. 2004/05:97

Härigenom föreskrivs följande.

Har skattskyldighet inträtt enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004, skall arvsskatt eller gåvoskatt inte tas ut.

Om skatten har fastställts, skall fastställelsebeslutet upphävas och betald skatt återbetalas.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2005.

3 Ärendet och dess beredning

Den 21 oktober 2004 beslutade regeringen att överlämna en proposition till riksdagen med förslag om att slopa arvs- och gåvoskatten från och med den 1 januari 2005 (prop. 2004/05:25). Riksdagen antog regeringens förslag den 16 december 2004 (bet. 2004/05:SkU18, rskr. 2004/05:134).

En promemoria med ett utkast till lagrådsremiss (dnr Fi2005/539) med förslag om att arvs- och gåvoskatt inte skall tas ut om skattskyldighet inträtt under en period närmast före årsskiftet 2004/05 har utarbetats inom Finansdepartementet. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 1*. Promemorian har remitterats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 2*. En remissammanställning finns tillgänglig i lagstiftningsärendet.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 februari 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget som finns i *bilaga 3*. Lagrådet har föreslagit att ett tillägg görs till lagtexten i klaggörande syfte. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 4*. Regeringen har följt Lagrådets förslag. Ändringen kommenteras i avsnitt 5.

4 Bakgrund

4.1 Upphävandet av lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt m.fl. författningar

Egendomsskattekommittén föreslog i juni 2004 i sitt slutbetänkande (SOU 2004:66) att arvs- och gåvoskatteuttaget i princip skulle halveras. Vid remissbehandlingen föreslogs från flera håll att arvs- och gåvoskatten i stället borde avskaffas. I budgetpropositionen för 2005 aviserades att lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt (AGL) skulle avskaffas från och med den 1 januari 2005 och regeringen beslutade den 21 oktober 2004 att överlämna en proposition till riksdagen med ett sådant förslag.

I flera riksdagsmotioner föreslogs att AGL skulle slopas retroaktivt från den 20 september 2004, dvs. från och med den dag då regeringen presenterade förslaget i budgetpropositionen för 2005. Motionerna avslogs emellertid vid riksdagsbehandlingen.

AGL upphörde att gälla vid utgången av 2004. Ytterligare ett antal författningar med anknytning till AGL upphörde samtidigt. Med anledning av händelserna i Sydostasien har fråga uppkommit om inte tidpunkten för att avskaffa AGL borde förskjutas bakåt i tiden.

4.2 Dispens från arvs- och gåvoskatt

I 58 a § AGL finns en bestämmelse som gör det möjligt för regeringen att ge dispens från arvs- och gåvoskatt. Enligt den aktuella bestämmelsen

kan regeringen i det enskilda fallet helt efterge eller till viss del sätta ned påförd skatt om det föreligger synnerliga skäl. Regeln har under årens lopp använts sparsamt. Prop. 2004/05:97

4.3 Eftergift av arvsskatt

De s.k. eftergiftsreglerna i 56 § AGL innebär följande. Om någon som förvärvat egendom genom arv, testamente eller gåva avlider inom tio år från förvärvet skall efter ansökan en viss del av arvs- eller gåvoskatten återbetalas till den dödes dödsbo. Om t.ex. arvtagaren avlider inom ett år från det att arvlåtaren avlidit, skall hela skatten efterges. Sker dödsfallet senare sker en avtrappning med en tiondel per år.

När AGL avskaffades infördes en särskild övergångsbestämmelse som innebär att den som före utgången av 2004 förvärvat egendom genom arv, testamente eller gåva och som avlider efter den 31 december 2004 inte har rätt till eftergift av skatten.

5 Förslag om undantag från arvs- och gåvoskatt

Regeringens förslag: I en särskild lag tas in ett undantag som innebär att om skattskyldighet har inträtt enligt bestämmelserna i lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004 skall sådan skatt inte tas ut. Undantagslagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

Promemorians förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget. *Kammarrätten i Stockholm* anser att undantaget i den föreslagna lagen bör avse skattskyldighet som inträtt från den 21 oktober 2004. *Skatteverket* avstyrker förslaget om undantag från gåvoskatt och anser att lagen bör träda i kraft så tidigt som möjligt. Verket anför att administrationen för att kontrollera gåvor av försäkringar kan bli omfattande. Vidare uppger Skatteverket att förslaget leder till väsentligt ökad administration och om ikraftträdandet kan ske tidigare minskar verkets merkostnader. *Svenska Bankföreningen* anser att den föreslagna skattefriheten skall inträda från den 20 september 2004.

Skälen för regeringens förslag: Regeringen anförde som skäl för sitt förslag att slopa arvs- och gåvoskatten att skatterna kritiserats hårt under senare år och att ändrade regler för beskattning av arv och gåva knappast skulle lindra kritiken. Regeringen betonade vidare att förslaget skulle underlätta generationsskiften i företag där uttaget av arvs- och gåvoskatt varit kännbart (prop. 2004/05:25 s. 22).

I samband med riksdagsbehandlingen framfördes förslag om att avskaffa AGL retroaktivt från och med dagen då budgetpropositionen presenterades, dvs. den 20 september 2004. Vid riksdagsdebatten framfördes argument både för och emot en sådan retroaktiv lagstiftning.

Riksdagen antog dock regeringens förslag att slopa beskattningen av arv, testamente och gåva vid utgången av 2004.

Händelserna i Sydostasien har återigen satt fokus på tidpunkten för att slopa arvs- och gåvoskatten. Katastrofen har drabbat regionen mycket hårt och krävt oerhört många liv. Det står också klart att det är många svenskar som har förlorat anhöriga och vänner. I ljuset av detta framstår tidpunkten för att avskaffa AGL som olycklig eftersom katastrofen inträffade bara dagarna innan lagen upphörde att gälla. Regeringen anser därför att det bör vidtas åtgärder som innebär att de anhöriga till dem som avlidit inte skall behöva betala arvsskatt. Det finns två tänkbara vägar. Den ena är att använda dispensregeln i 58 a § AGL, den andra att införa en undantagslag som i praktiken skulle innebära detsamma som om AGL avskaffats vid en tidigare tidpunkt än årsskiftet 2004/05.

Regeringen gör härvid följande bedömning. Dispensmöjligheten skulle tvinga regeringen att ta ställning till varför anhöriga till dem som avlidit i Sydostasien skulle behandlas annorlunda än andra anhöriga som under den aktuella tiden förlorat familjemedlemmar. På det individuella planet är varje dödsfall en lika stor förlust. Enligt regeringens uppfattning bör generella regler eftersträvas. En gräns i tiden är en sådan generell åtgärd och omfattar alla dödsfall därefter medan dispensförfarandet skulle tvinga regeringen att behandla anhöriga till personer som avlidit under samma tidsperiod på olika sätt. Att införa ett generellt undantag från skyldigheten att betala arvsskatt under perioden närmast före det att AGL upphörde att gälla är därför att föredra.

Frågan är också från och med vilken dag ett sådant undantag bör gälla. Oavsett vilket datum som väljs uppkommer alltid en diskussion om att anhöriga till dem som avlidit före den valda tidpunkten kommer i ett sämre läge än anhöriga till dem som avlidit efter denna tidpunkt. Flodvågskatastrofen inträffade den 26 december 2004. Att sätta tidsgränsen i direkt anslutning till dagen för katastrofen är dock mindre lämpligt när ambitionen är att reglerna skall vara generella. Några av remissinstanserna har föreslagit att skattefriheten bör gälla från den 20 september eller den 21 oktober 2004. Enligt regeringens uppfattning bör emellertid undantaget gälla från och med dagen efter riksdagens beslut att slopa arvs- och gåvoskatten, dvs. från och med den 17 december 2004.

Utgångspunkten är som redan nämnts att lagförslaget skall få samma effekt som om AGL avskaffats från och med ett tidigare datum. Undantaget skall därför – förutom arvsskatt – också gälla gåvoskatt trots de kontrollproblem i fråga om gåvor av försäkringar som Skatteverket pekat på. I fråga om arvsskatt skall undantaget också gälla skatt som tas ut enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss.

Förslaget är alltså begränsat på så sätt att skatt enligt de nämnda författningarna inte skall tas ut om skattskyldighet uppkommit från och med den 17 december 2004. När det gäller uttaget av arvs- och gåvoskatt får undantagslagen alltså samma verkan som om AGL och 1963 års förordning avskaffats från och med nämnda datum. I övrigt skall dock bestämmelserna i både AGL och 1963 års förordning tillämpas fram till utgången av 2004. Detta innebär t.ex. att reglerna om eftergift i 56 § AGL inte påverkas. Om någon avlidit under den tidsperiod som den nya

lagen omfattar uppkom vid dödsfallet en rätt till eftergift som i efterhand inte kan avskaffas.

Vid debitering och betalning av arvs- och gåvoskatt gäller reglerna i skattebetalningslagen (1997:483, SBL). Som *Lagrådet* påpekat skall Skatteverket, såväl på eget initiativ som i anledning av ansökan från den skattskyldige, ompröva arvs- och gåvoskattebeslut som omfattas av den föreslagna undantagslagen. Om skatten redan har betalats skall den återbetalas till den skattskyldige enligt bestämmelserna i 18 kap. SBL. Lagrådet förordar att lagförslaget i klargörande syfte kompletteras så att det direkt av undantagslagen framgår att Skatteverket i aktuella fall vid en omprövning av beskattningsbeslutet skall upphäva beslutet att fastställa skatt och återbetala densamma om betalning redan har skett. Regeringen delar Lagrådets uppfattning och ett sådant tillägg till lagtexten föreslås därför.

Ändringarna i bl.a. ärvdabalken, sekretesslagen (1980:100) och inkomstskattelagen (1999:1229) som antogs av riksdagen i samband med att arvs- och gåvoskatten slopades påverkas inte av lagförslaget i propositionen.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 maj 2005.

6 Finansiella konsekvenser

Statens prognoserade inkomster från arvs- och gåvoskatten för perioden från den 17 december till den 31 december 2004 uppgår till ca 100 miljoner kronor. Förslaget att arvs- och gåvoskatt inte skall tas ut redan från och med den 17 december 2004, medför att det sammanlagda skattebortfallet kan beräknas öka från ca 2,6 till ca 2,7 miljarder kronor.

Vissa merkostnader för Skatteverket kan uppkomma till följd av bl.a. att skatt i vissa fall måste återbetalas till de skattskyldiga och kontrollproblem när det gäller framförallt gåvor av försäkringar. Dessa merkostnader torde dock bli marginella och skall finansieras inom befintlig budgetram.

7 Författningskommentar

Förslaget till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt (AGL) och förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss upphörde att gälla vid utgången av 2004 (SFS 2004:1341–1342).

Förslaget i den nya lagen innebär att i de fall skattskyldighet har inträtt enligt AGL eller enligt förordningen om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004 skall arvs- och gåvoskatt inte tas ut. Förslaget får i princip samma konsekvenser för de skattskyldiga som en ändring av tidpunkten för att slopa arvs- och gåvoskatten skulle ha inneburit. Genom att skatt inte skall tas ut i de fall skattskyldighet inträtt

redan från och med den 17 december 2004 skall Skatteverket i princip inte fastställa skatt i sådana ärenden. I de fall skatt t.ex. på grund av en begäran om förtur har fastställts och betalats, trots att skattskyldigheten inträffat under den aktuella perioden, skall verket, antingen på eget initiativ eller på begäran av den skattskyldige, ompröva beslutet att fastställa skatt och återbetala hela skattebeloppet.

Den nya lagen tar således sikte på skyldigheten att betala skatt om skattskyldigheten inträtt under perioden 17 december – 31 december 2004. I övrigt påverkas inte AGL eller 1963 års förordning. Det betyder t.ex. att om någon avlidit den 20 december 2004 och har rätt till eftergift enligt bestämmelserna i 56 § AGL skall skatt återbetalas enligt vad som anges i nämnda bestämmelse och någon arvsskatt skall inte tas ut på det återbetalda beloppet.

Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs följande.

Har skattskyldighet inträtt enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt¹ eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från den 17 december 2004 till den 31 december 2004, skall arvsskatt eller gåvoskatt inte utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2005.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:857.

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2004/05:97
Bilaga 2

Efter remiss har yttranden över utkastet till lagrådsremiss om undantag från arvsskatt och gåvoskatt (Fi2005/539) kommit in från Kammarrätten i Stockholm, Länsrätten i Stockholms län, Skatteverket, Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet, Sveriges advokatsamfund och Svenska Bankföreningen.

Sveriges Försäkringsförbund anger att de avstår från att yttra sig och Sveriges Begravningsbyråers Förbund har inte svarat på remissen.

Förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Härigenom föreskrivs följande.

Har skattskyldighet inträtt enligt lagen (1941:416) om arvsskatt och gåvoskatt¹ eller enligt förordningen (1963:588) om arvsskatt vid avveckling av fideikommiss under perioden från och med den 17 december 2004 till och med den 31 december 2004, skall arvsskatt eller gåvoskatt inte tas ut.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2005.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:857.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-02-24

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Göran Schäder.

Undantag från arvsskatt och gåvoskatt

Enligt en lagrådsremiss den 17 februari 2005 (Finansdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om undantag från arvsskatt och gåvoskatt.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Cecilia Silfverhjelms.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

I den föreslagna undantagslagen föreskrivs att arvsskatt och gåvoskatt inte skall tas ut, om skattskyldighet inträtt under perioden fr.o.m. den 17 december 2004 t.o.m. den 31 december 2004. Lagen avses träda i kraft den 1 maj 2005. I författningskommentaren anförs bl.a. att Skatteverket, i de fall skatt har fastställts och betalats trots att skattskyldigheten inträffat under den aktuella perioden, skall betala tillbaka hela skattebeloppet.

Vid debitering och betalning av arvsskatt och gåvoskatt gäller skattebetalningslagens regler, bl.a. de i 21 kap. om omprövning av beslut. Det betyder att Skatteverket såväl på eget initiativ som i anledning av ansökan från den skattskyldige har att företa omprövning i frågor som kan ha betydelse för återbetalning av arvsskatt och gåvoskatt. Uttalandet i lagrådsremissens författningskommentar tar uppenbarligen sin utgångspunkt i denna reglering, ehuru det inte anges uttryckligen. I remissen förutsätts således att Skatteverket i princip genomgående kommer att ta initiativ till omprövning av skattebeslutet i de fall skattskyldigheten uppkommit under aktuell tid och betalning redan skett av fastställd arv- eller gåvoskatt. Lagrådet har inte anledning anta annat än att detta kommer att fungera så som avses. I klargörande syfte, inte minst med hänsyn till ordvalet i lagtexten ("skall arvsskatt eller gåvoskatt inte tas ut."), bör det likväl vara lämpligt att därefter tillfoga en mening av förslagsvis följande lydelse: "Om skatten har fastställts skall fastställelsebeslutet upphävas och betald skatt återbetalas." Lagrådet förordar att ett sådant tillägg görs.

Finansdepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 3 mars 2005

Närvarande: statsrådet Ringholm, ordförande, och statsråden Sahlin, Östros, Sommestad, Nykvist, Andnor, Nuder, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Nuder

Regeringen beslutar proposition 2004/05:97 Undantag från arvsskatt och gåvoskatt.